

Utbildningsdepartementet

En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma (U2025/01339)

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, ser positivt på att lärosätenas roll att svara mot behovet av fort- och vidareutbildning för yrkesverksamma belyses. SLU tillhör Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, och har en annan styrning än universitet och högskolor under Utbildningsdepartementet. Den föreslagna modellen skulle därför inte påverka SLU direkt. SLU är emellertid en del av högskolesverige och har utbildningssamarbeten med flera andra lärosäten. Därtill lyder även SLU under högskolelagen och högskoleförordningen, vilket betyder att de principer som styr högskoleutbildning är av betydelse även för oss.

SLU vill därför framföra sina synpunkter på promemorian ”En särskild ersättningsmodell för utbildning för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma” (U2025/01339).

SLU avstyrker förslagen i promemorian mot bakgrund av följande principiella grunder:

- de strider mot flera principer för vad styrningen av universitet och högskolor ska främja; framför allt akademisk frihet och kvalitet,
- de skulle innebära parallella principer för resurstilldelning på alla nivåer i styrkedjan, vilket ofrånkomligen innebär betydligt mer administration på lärosätena för att hantera ett förhållandevis litet antal studenter,
- det saknas analyser avseende flera delar som är väsentliga för förslaget.

Övergripande synpunkter

SLU menar att förslaget bör avstyras främst eftersom den strider mot flera viktiga principer för styrning av universitet och högskolor. I utredningen om styrning och resursfördelning, ”Struten”, (SOU 2019:6, s. 119–120) fastslogs att en

ändamålsenlig styrning av universitet och högskolor måste främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande, ett rollsäkert samhällsansvar och strategisk handlingsförmåga. Detta förutsätter långsiktighet och minskad detaljstyrning. Föreliggande förslag innebär ett avsteg från samtliga dessa principer.

Ett exempel på att kvalitet inte utgör en bärande princip är att fördelningen enbart ska gälla för kurser mellan 1,5–5,5 hp med högsta studietakt 75 procent och som vänder sig till en viss målgrupp. Denna avgränsning blir styrande mot form snarare än behov, då den inte tar hänsyn till innehållsliga och pedagogiska avvägningar som bör ligga till grund för valet av omfattning och studietakt.

Ett exempel på ett antagande som inte är underbyggt är att det framför allt skulle vara lärosäten som idag har många fristående kurser som kommer att utveckla korta kurser för yrkesverksamma. SLU tillhör de programbaserade lärosätena och kan intyga att det är fullt möjligt att utveckla sådana kurser, exempelvis genom att anpassa delar av befintliga programkurser eller att helt enkelt erbjuda dem som fristående.

En av de otillräckligt belysta – och helt avgörande - komponenterna i modellen är hur lärosätena ska samla uppgifter om målgruppen som ska ligga till grund för bedömningen om huruvida kursen ska räknas in i ersättningsmodellen. Oavsett hur det skulle göras innebär det omfattande manuell hantering och bedömningar på flera nivåer som oundgängligen kommer att innebära ökad administration. I promemorian refereras till en analys i ett avsnitt som inte finns med i den remitterade versionen. Sammantaget är förslaget inte genomarbetat, särskilt inte avseende konsekvenser för lärosätena.

Förslaget ska på sikt medföra en omfördelning mellan lärosäten, exakt hur det är tänkt att fungera över tid är otydligt i förslaget. Omfördelning som princip främjar konkurrens snarare än samverkan. SLU vill här lyfta de pågående samarbetena som finns mellan flera lärosäten; dels kring korta kurser inom ”Öppet för klimatet” (<https://learning4professionals.se/>)¹ dels satsningen på Campus totalförsvar. Dessa samarbeten kommenteras inte i promemorian, trots att de syftar till vad den nu föreslagna styrningen förväntas åstadkomma. SLU menar att en utveckling av utbildningsformer inom den befintliga modellen, och inte en omfördelning mellan lärosäten enligt en särskild ersättningsmodell, är en bättre väg att gå.

Tanken med att omfördela statsanslaget till korta kurser för arbetsmarknadens behov tar inte hänsyn till att arbetsgivarna har ett ansvar för finansiering av personalens fort- och vidareutbildning. Detta ansvar innebär att det inte är givet att statsanslaget ska finansiera arbetsgivarnas behov av kompetensutveckling. Redan för 10 år sedan konstaterades att:

Med de stora behov av systematisk kompetensutveckling som arbetslivets parter annonserat för framtiden så kommer det inte att vara möjligt för högskolan att

¹ Samarbetet finansieras genom särskilda medel (anslag 2:65).

bära kostnaderna inom ramen för det statliga anslagssystemet varför uppdragsutbildning bör utgöra formen för sådan kompetensutveckling².

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av prorektor Pär Forslund efter föredragning av avdelningsdirektören Kristina Julin. Innehållet har utarbetats av vid Planeringsavdelningen.

Pär Forslund

Kristina Julin

² SOU 2015:70 Högre utbildning under 20 år

Signature page

This document has been electronically signed
using eduSign.

eduSign